

UHUSIANO - TIEDOTE

2/1996

SISÄLLYS:

Morogoro-seminaari 3.-4.8.1996: "Lättyjä ja mustekaloja"	3
Ndeshukurwa Abel Sumari: Osallistavat menetelmät projektien suunnittelussa ja toteuttamisessa Tansaniassa	10
James Gayo: Kingo - sarjakuvastrippejä	9, 13
Elina Puhto: Suahilin perusteita, osa II	14
Marko Ulvila: Uluguru-vuorten historiaa, osa 2: Kolonisaatiosta Ujamaa-ideologiaan	18
Uhusianon jäsenjärjestöt esittäytyvät: Viittakiven Tuki ry	23
Sinikka Malkamäki: Ensimmäinen laukkukurssi Hombozan kylässä	24
Heli Pimenoff: Faksiterveisiä koordinaattorilta	28
Vuosikokous lähestyy	28
Uhusiano r.y:n hallitus	takakannen sisäsivu

Julkaisija: UHUSIANO r.y.
Toimitus: Berit Valtonen
Piirroukset: Johnson J. Mluge
Sarjakuvat: James Gayo (ks. sivu 28), julkaistu tekijän luvalla

Turku, 12.1.1997

Hyvä jäsen,

No, onkos tullut kesä nyt talven keskelle...

Tämänkertainen Uhusiano-tiedote, jonka piti ilmestyä jo joulukuussa, toimitetaan vaihteeksi Turussa. Toimittaja muutti Vaasasta sinne takaisin, jos ei ihan sydän murtuneena, niin jalkapöytä kumminkin. Sellainen myllertää asioita, ja papereita, aika tavalla...

Vaikka uuden vuoden alkaessa pitäisi katsella eteenpäin, menemme tässä tiedotteessa ajassa taaksepäin, viime elokuuhun. Silloin pidettiin Hauholla jo perinteeksi muodostunut Morogoro-seminaari, jonka aiheena oli osallistavat menetelmät kehitysyhteistyössä ja muussakin järjestötoiminnassa. Seminaarissa puhuttiin myös KePan tulevan yhteystoimitsijan tehtävistä. Joulukuussa julistettiin haettavaksi kaksi yhteystoimitsijan paikkaa Tansaniaan, toinen Dar es Salaamiin ja toinen Morogoroon, nimenomaan Uhusianon jäsenjärjestöjen projektien vuoksi.

Uhusianon jäsenjärjestöjen toimintaa esittelevän sarjan avaavat Viittakiven Tuki r.y., jonka työleiristä oli juttu edellisessä numerossa, ja TSL:n Vammalan osasto, jonka laukkukurssit nyt ovat levinneet myös Hombozan kylään. Monet suomalaiskävijät ovat puuskuttaneet toisenkin kerran kavutessaan kaukaiseen vuoristokylään. Mutta vilkaiskaapa terveisiä viimeisellä sivulla...!

Uutuutena on mukana tansanialaisen James Gayon sarjakuvia, jotka taiteilija ystävällisesti on antanut Uhusiano-tiedotteen käyttöön.

**HYVÄÄ, AKTIIVISTA,
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA 1997!**
toivottaa Uhusiano ry:n hallitus ja

Berit Valtonen, talvitoimittaja

”LÄTTYJÄ JA MUSTEKALOJA”

Viimekesäisessä Morogoro-seminaarissa oli aiheena osallistavat menetelmät kehitysyhteistyössä. Koko seminaari toteutettiin eri osallistavien menetelmiä käyttäen. Seminaariin osallistui kolmissenkymmentä henkeä eri järjestöistä. Tansaniasta oli mukana Uhusianon koordinaattori Heriel Kitururu. Mukana oli myös KePan, Kyon ja Suomi-Tansania-seuran edustajat.

Timo Voipion johdolla opimme mm. tekemään mustekaloja ja lättyjä. Tai tarkemmin sanoen teimme Mind Map - ja Chapati -harjoituksia. Etteikö vieläkään tullut selväksi?

Yksi kuva sanoo enemmän... Seuraavilla sivuilla on esimerkkejä ryhmätöiden tuloksista. Aiheita olivat Uhusianon toiminta, koordinaattorin tehtävät ja KePa:n (Kehitysyhteistyön palvelukeskus) tulevan yhteistoimitsijan tehtävät. Uudet opit ehkä eivät heti, ja suhteellisen lyhyiden ryhmätöiden aikana heti menneet perille – onhan helpompaa tehdä niin kuin on totuttu... Oikeassa tilanteessa kuvia pitäisi täydentää sanallinen raportti, mutta ”lätyt” antanevat käsityksen siitä, miten ajatukset lentelivät.

Hauska ja valaiseva esimerkki siitä, mitä todella jossakin voi tapahtua, oli tuolileikki: tauolle mentäessä Timo antoi jokaiselle osallistujalle tehtävän, joka piti hoitaa heti tauon jälkeen.

Luentosalissa alkoi uskomaton hyörinä, osa ihmisistä pinosi tuoleja jonoon, osa riviin, toiset asettelivat kahta tuolia selät vastakkain, jotkut siirtelivät niitä ulos. Vasta kun joku hoksasi, että olemme saaneet neljä eri tehtäväksi-antoa, joiden yhteensovittamiseksi meidän on toimittava keskenämme yhteistyössä, alkoi tilanne selkiintyä – ja juuri siinäähän se juju olikin! Yhteistyötä jo ongelmien määrittelyssä ja suunnitteluvaiheessa, eikä vain toteuttamisessa!

Koordinaattori Heriel Kitururu vietti kaksi kireistä viikkoa Suomen kesässä, mutta onneksi välillä oli aika hengähtää.

Chapatti - kaaviot:

Vierasmuorisuhteistyö

Kaupunki (S)

Suomessa (S)

Tansaniassa (T)

Yksin
järjestöt (T)

Kehykampat (S)

Anglikaanien
kirkko (T)

Erilaisten
yhteistyöryhmien
vetäjät (T)

Kehykampat
(S)

Tushikamane
Centre (T)

Terveystieteiden
seura (T)

Finnid (S)

Kepa (S)

Katolinen
kirkko (T)

Suomen
suurlehtijä (T)

Suomi -
Tansaniassa
seura (S)

Kälväsestä (T)

District -
viirommieset (T)

Ky (apäälliköt) (T)

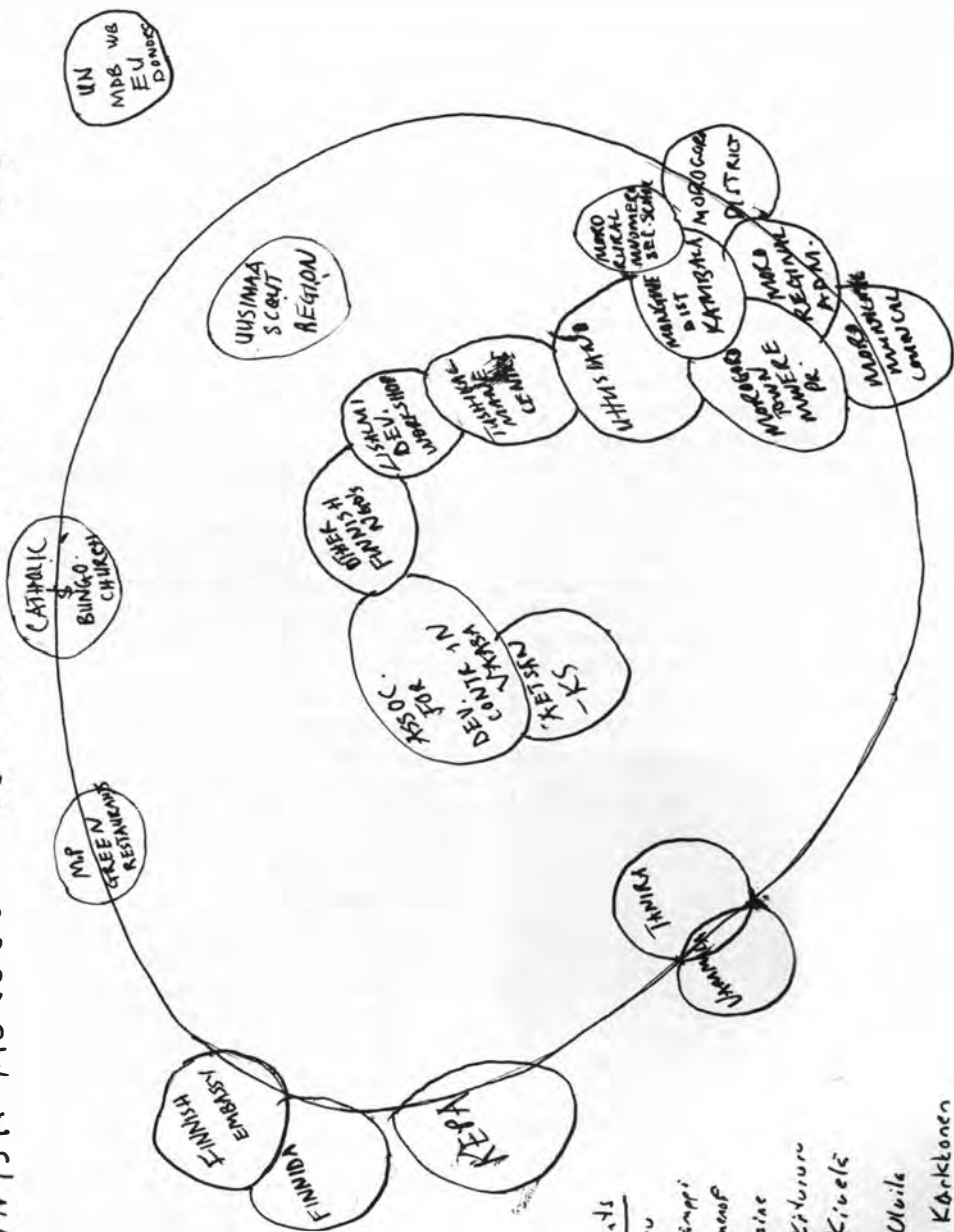
Sosiaalinen
virasto (T)

Kälväsestä
televät järjestöt +
kirkot (S)

Nuorten
poluet (S)

RAY (S)

Anne Roponen
Toini Niskanen
Siniikka Makkamäki
Heli Niskanen

Participants

H. Kitzner

Riikka Kimpri

Georg Pimenov

Kieu: Laine

Simcon Kidvuru

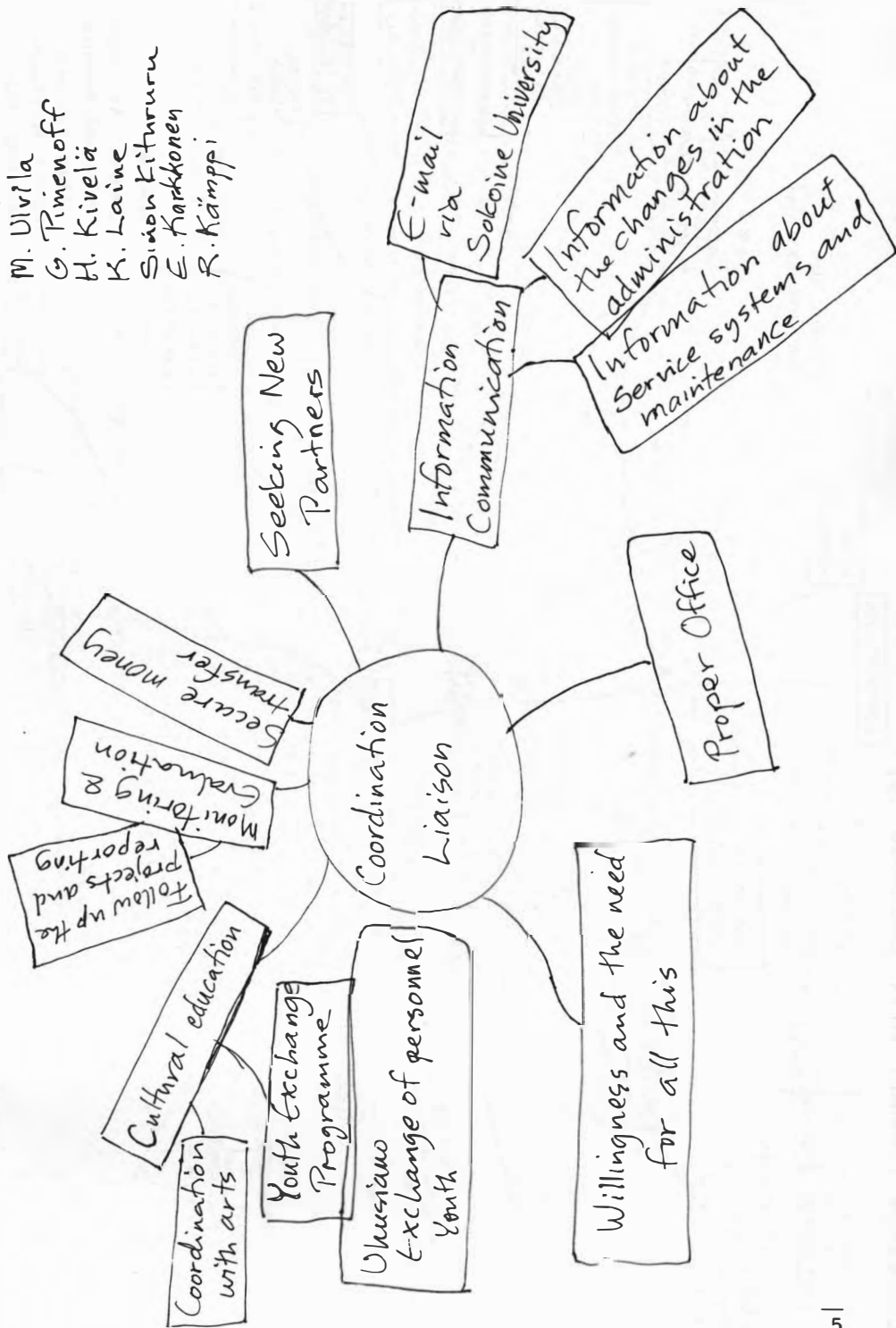
Harri Kivela

Ma-ko Uvula

Eerikki Karkkonen

IDEAS FOR IMPROVEMENT OF THE COORDINATION Participants:

H. Kitururu
M. Ulvila
G. Pienoff
H. Kiveliä
K. Laine
Siion Kitururu
E. Karkkonen
R. Kämppi

MURUGORO-SEMINARI: MITA UTUSANO

MORRIS -
SEMINARY

VUOROKAUKUS

115241
115242

FIELD YM
MUSTA PROJEKTA

TURKISTAN
ER, PAKKARITIN

YHWH ISHVAH
= UGIM IEN YHWH-
TAMISHA

1947
- 1950 125
- 1951 125

UNUSANO LEHTI
MA
HEIKOTIET

TIEDON
KUVU

410 E. 5th St.
Kew-Forest, N.Y.
SUN. 12.15.60

TIERIA
KATHIS
YHTAS MOTA

TEKIJAR:

JUTANNA ALTONEN
MARJA-LISA WÄRNISJÖ

SIRKA NYLUND
LENA SEPÄNEN

ITANNGLE TAPIS

it's a jungle tamis

TANGUNI
RUATHA
MANGWE
KAMIBAN

Kewittus

TERVEYS
AIGMAT

RENNER'S
MAGAZINE

VOCALIZATION

TUSHK462E
CENRE

KIMULATSET

YHTÄISYÖTÄ

is a

KITURU

Tierhaltung

[illegible]

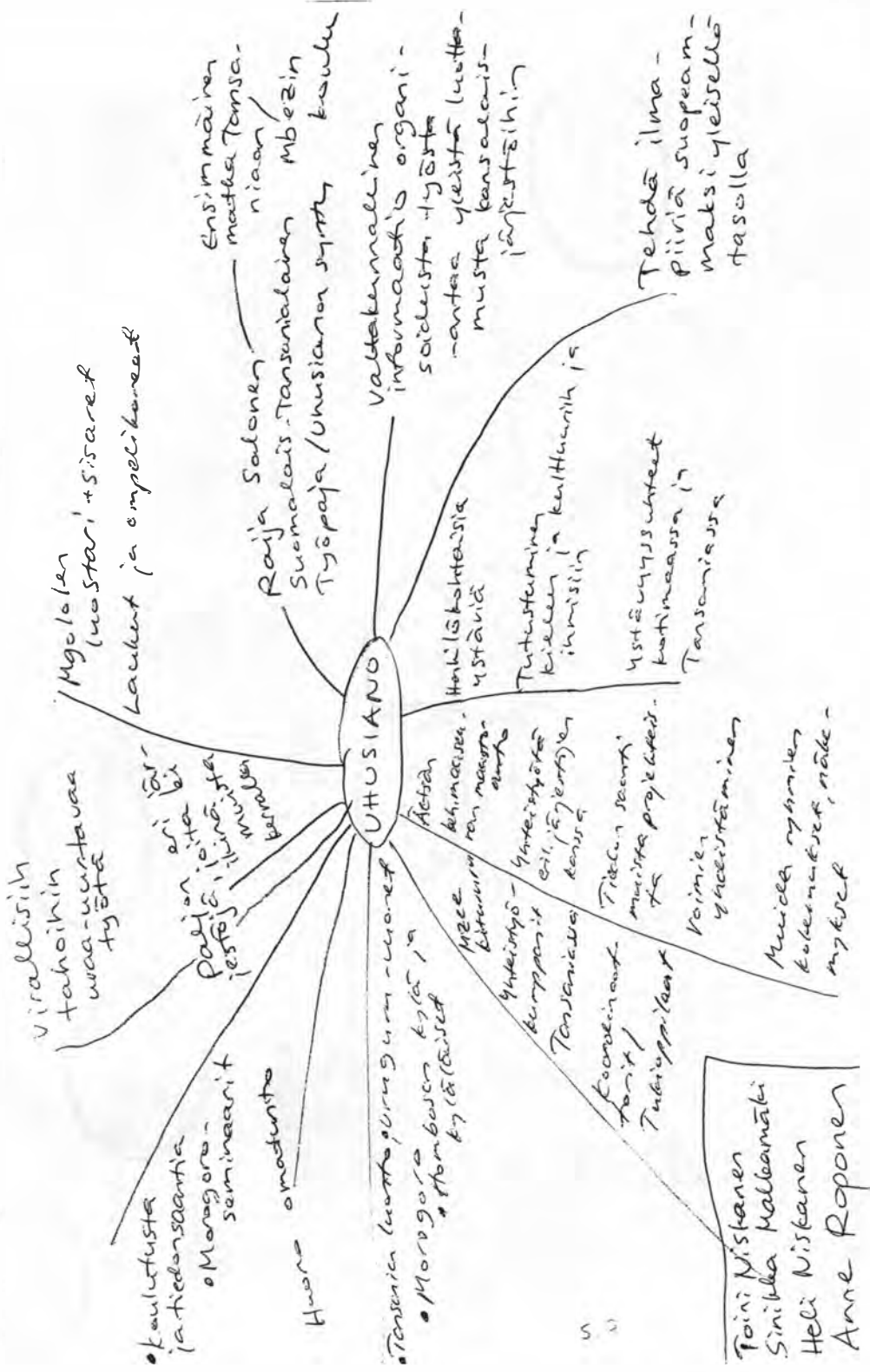
RAIDA JA
KEISO SALONEN

Wish
H

WHSIAND

10020 VAKELUND

Musfabela: Marktchrisi

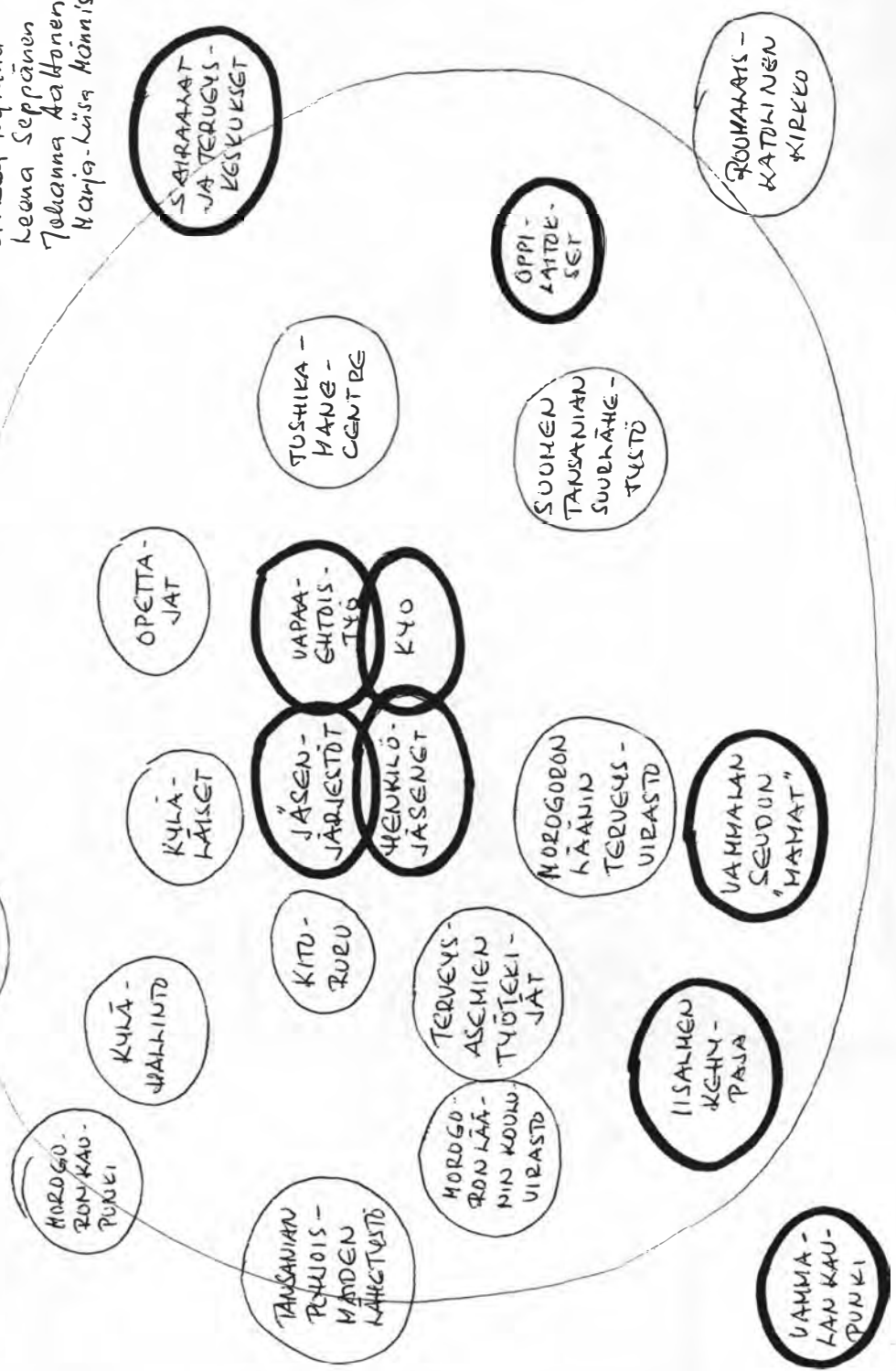

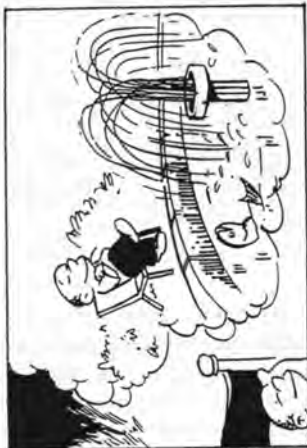
DISTRICT

UHUSIANO R.Y:N SIDOSRYHMÄT

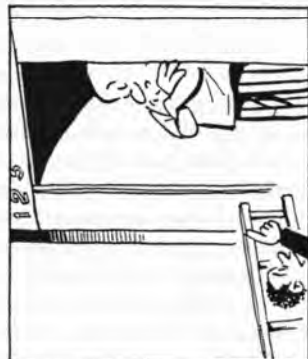
TEKIJÄT:

Wannele Tams
Sirkka Nylund
Leena Seppänen
Jolanda Aaltonen
Marja-Liisa Mannisto

Kingo
By James Gayo

Kingo
By James Gayo

OSALLISTAVAT MENETELMÄT PROJEKTIN SUUNNITTELUSSA JA TOTEUTTAMISESSA TANSANIASSA

Kehitysjohtaja Sumari ei päässyt tulemaan Uhusianon elokuiseen Morogoro-seminariin, sillä Tansaniassa toteutettiin viime kesänä vastaavanlainen hallintouudistus kuin nyt Suomessa: läänin olemassaolo kyseenalaistettiin. Muutosten vuoksi kukaan valtion virkamies ei saanut matkustaa ulkomaille.

Mama Sumari lähetti kirjallisena puheensa, joka oli tarkoitus pitää seminaarissa. Puheen alusta on tässä jätetty pois eräitä yhteiskuntakehitykseen ja osallistavaan menetelmään liittyviä määritelmiä sekä yleisiä tietoja Tansaniasta.

Yhteisön osallistumattomuus kehitysprosesseihin alkoi siirtomaahallinnon aikana ja jatkui vielä sen jälkeen. Ennen siirtomaahallintoa, perinteisessä tansanialaisessa yhteiskunnassa, ihmiset elivät yhtenä yhteisönä. He huolehtivat omasta yhteisöstään. Perinteisessä opetuksessa korostettiin käyttäytymistapoja, sukupuolisuhteet mukaanlukien. Niihin kuuluivat hyvät käytöstavat, hyvä luonne, kuuliaisuus ja kunnioitus. Jokaisen oli tehtävä työtä eikä mitään riistoa esiintynyt. Ihmiset vaihtoivat tavaroita eläen luontaistaloudessa, rahan käsitettä ei tunnettu. Ihmiset olivat omavaraisia ja riippumattomia, ja heidän kehityksensä jatkui sisältäpäin. Tämä järjestelmä toimi heimopäälliköiden ja paikallisten päämiesten johdolla.

Siirtomaakauden aikana alkoivat yhteiskunnalliset muutokset, kun rahatalous otettiin käyttöön. Se vaikutti maaseudun talouteen ja vaikeutti sitä.

Siirtomaatalouden kehitys keskittyi maanviljelyyn ja rajoitettuun mineraalien louhintaan raaka-ainevientiä varten. Myyntituotteita olivat mm. kahvi, sisal, puuvilla ja mineraalit. Maanviljelijöistä tuli halpaa työvoimaa, ja heidät pakotettiin muuttamaan omilta alueiltaan maatiloille. Varmistaakseen tämän halvan työvoiman riittävyuden siirtomaatalouteen sisällytettiin verot, joilla pakotettiin tansanialaiset rahatalouteen.

Toisin sanoen, siirtomaatalous hajotti paikalliset yhteisöinstituutiot, jotka olivat ylläpitäneet perinteistä yhteiskuntamuotoa. Tilalle tuotiin keskitetty päätöksenteko, jolla toteutettiin siirtomaapolitiikan käyttöönotto. Paikalliset ihmiset eivät voineet osallistua päätöksentekoon, joka koski heidän jokapäiväistä elämäänsä. Näin kehitystä koskevat päätökset ihmisten sosio-poliittis-ekonomisissa asioissa siirtyi paikallisilta yhteisöiltä keskitetysti siirtomaaherroille.

Tansanian itsenäisyys vuonna 1961 ei tuonut muutoksia tähän siirtomaamalliin. Ylhäältä alas -päätöksentekotapa säilytettiin. Päätökset tehtiin edelleen huipulla ja saatettiin maaseudun ihmisten tietoon viranomaisten välityksellä. Maaseudun ihmisiä vain informoitiin, ilman että heillä oli mahdollisuus osallistua kehityksensä suunnitteluun. Siirtomaakaudelta lähtien itsenäisyyden jälkeiseen aikaan saakka maan johto uskoi, että maaseudun ihmiset eivät ole asioista perillä, ja että kaikki mikä yhteisölle oli hyväksi tuli huipulta.

Heti itsenäisyyden jälkeen esimerkiksi (silloisen Tanganyikan) hallitus, ensimmäisen presidentin Mwalimu **Julius Nyereren** johdolla, käynnisti erilaisia talousuudistuksia maaseudun talouskehityksen edistämiseksi. Nämä uudistukset olivat:

1) Edistysuunnitelma, jonka tarkoituksena oli muuttaa yksittäisten viljelijöiden käytäntöjä ja opettaa heidän tuotantotapansa teknistä kehittämistä. Tämä työsuunnitelma epäonnistui lopulta.

2) Muutosuunnitelma, joka perustui siihen, että ihmisiä koottiin yhteen niin, että asiantuntijat pystyivät järjestämään palvelut helposti. Näin käynnistyi 69 kyläasutussuunnitelmaa, josta seurasi sosiaalista vihamielisyyttä ja pääoma-apua. Kyläasutussuunnitelmat olivat melko kalliita ja ne osoittautuivat lopulta epäonnistuneiksi. Tämä epäonnistuminen kuitenkin johtui siitä, että asutussuunnitelma käsitti kaikenlaisia ihmisiä, kuten huligaaneja, varkaita, vetelehtijöitä ja muita, jotka joko pakotettiin taloudellisen kykenemättömyytensä takia liittymään asutuksiin, tai joita hallitusvirkailijat suostuttelivat mukaan lupaamalla heille etuisuuksia.

3) Ujamaa-kyläistämisohjelma
Vuoden 1967 Arushan julistuksessa ilmaistiin selkeästi sosialismin ja omavaraisuuden periaate. Näin syntyi myös uusi kyläasutuksen henki. Puolue rohkaisti ihmisiä järjestäytymään kyläyhteisöiksi ja ryhtymään yhteisvoimin poistamaan köyhyyttä. Ujamaa-kyläistämisohjelma loi näin perustan nykyiselle maaseudun kehittämiss politiikalle.

4) Integroidun maaseutukehityksen toimintaperiaate

Integroitua maaseutusuunnittelua käytettiin keskeisenä menetelmänä (kolmannessa viisivuotissuunnitelmassa) ja se oli looginen tekijä Tansanian aluekehityspolitiikassa. Arushan julistuksen sisältöä selvitettiin useissa myöhemmissä poliittisissa ohjelmissa, (mm. Sosialismi ja maaseutukehitys, 1968; Hallinnon desentralisaatio ja maaseutukehityksen vastuun siirtäminen lääneille ja piirikunnille, 1972; Kyläistämisohjelma, 1975) joissa korostettiin maaseudun kehittymisen olevan sosio-ekonomisen kehityksen perusta. Aivan kuten muutossuunnitelma, myös kyläistämisohjelma oli pakottanut ihmiset muuttamaan kyläyhteisöihin. Monet ihmiset, jotka siirtyivät eri kyliin, eivät olleet erityisen hyvin toimeentulevia edellisissä asuinpaikoissaan, eivätkä he ymmärtäneet kylän tuotantotavoitteita. Useimmat heistä olivat myös joutuneet siirtymään kyliin saadakseen hallituksen tarjoamia peruspalveluja. On siis ilmeistä, että mitään asiallista koulutusta kylien kehittämisen ideologiasta ei ollut annettu.

Kylien taloudelliset toimenpiteet olivat näin pahasti huonontuneet, mikä johti maanviljelyksen ja muiden taloudellisten toimintojen rappeutumiseen.

>>

Kylien tuotanto laski hirvittävästi, mikä vahvasti vaikutti koko valtiontalouteen.

Edellisten kokeilujen perusteella voidaan todeta, että uudistukset eivät juuri muuttaneet maaseudun taloudellista tilaa nimenomaan siksi, että uudistukset määrättiin ylhäältä. On myös todettu, että hallitus, tukijat, järjestöt samoin kuin siirtomaaherrat ovat aloittaneet eri hankkeita maaseudulla. Kokemus osoittaa, että näillä hankkeilla on ollut olematon vaikutus. Totuus on, että niin pian kuin projektin elinkaari päättyy ja rahat loppuvat ja teknikat lähtevät, projektit romahtavat. Tämä johtuu siitä, että paikallista väestöä ei otettu mukaan suunnittelemaan näitä projekteja. Usein myös tällaiset hankkeet eivät olleet yhteisön kannalta tärkeitä.

Ylhäältä alas -projektit ovat näin pahentaneet monien tansanialaisten asemaa maaseudulla viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana. Maaseutuväestön tulevaisuus näyttää synkältä, ellei uusia näköaloja ja strategioita kehitetä. On siis tarpeen pikaisesti ottaa käyttöön uusia, kestäviä maaseudun kehittämisen menetelmiä, jotka pystyvät hyödyntämään yhteisön osallistumista ja siten muuttamaan tätä traagista kehityssuuntaa.

Kokemuksia osallistavista menetelmistä Morogorossa

Osallistavia menetelmiä on alettu käyttää Tansaniassa sen seurauksena, että yhteisön kehittämisprosessi sai alkunsa piirikunnan tasolla nimenomaan maaseutukehityksestä. Monet lahjoittajat, järjestöt ja hallituksen virastot haluavat, että heidän hankkeensa ovat luonteeltaan osallistavia.

Morogoron lääni on alkanut käyttää osallistavia menetelmiä joihinkin hankkeisiinsa. Näitä hankkeita tukevat Irlannin hallitus, UNICEF ja Hollannin hallitus.

Esimerkkejä:

1. Irlannin hallitus tukee läänin eri kehityshankkeita käyttäen ”askel askeleelta” -menetelmää, joka on yksi osallistava menetelmä. Tämä menetelmä käsittää yhteisön osallistumisen hankesuunnitteluun kaikilla sektoreilla Kilossa ja nykyisin myös Ulangan piirikunnassa.

2. UNICEF tukee ohjelmaa nimeltä ”Child Survival Protection and Development” (CSPD, lasten henkiinjäämisen suojeleminen ja kehittäminen), joka on yhteisöohjelma naisille ja lapsille. Kylän tasolla käytetään ’kolmen A:n’ menetelmää: kyläyhteisö on mukana tunnistamassa ongelmia ensin määrittelemällä (Assessing) ne, analysoimalla ne ja toimimalla (Action) niiden ratkaisemiseksi. Tämä osallistuminen on vaikuttanut muuttamalla alle viisivuotiaiden lasten ja odottavien äitien tilannetta. Esimerkiksi on tapahtunut huomattavaa parannusta vakavien ja kohtalaisten aliravitsemistapausten määrän vähentämisessä: 4,2 ja 38,2 vuonna 1988 verrattuna tammikuuhun 1996, jolloin vastaavat luvut olivat 1,4 ja 28,2.

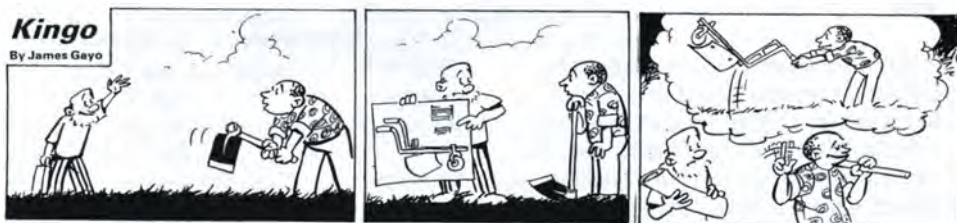
3. Hollannin hallitus tukee läänin ohjelmalla, jonka nimi on ”Domestic Water Supply in Rural Areas” (Kotimainen vedentuotanto maaseutualueilla). Ohjelman toimenpiteiden toteuttamisessa käytetään myös ’askel askeleelta’ -menetelmää korottamaan projektin jatkuvuutta.

>>

Johtopäätöksiä

Osallistavien menetelmien käyttäminen varmistaa, että maaseudun kehityssuunnitelmat tehdään yhdessä avunsaajien (eli yhteisön) kanssa. Näin varmistetaan myös se, että niitä hankkeita jotka yhteisö itse on valinnut, mitä todennäköisimmin myös tuetaan, suojellaan ja omitaan. Hyviä esimerkkejä ovat edellä mainitut hankkeet, jotka

toteutetaan yhdessä Tansanian hallituksen kanssa. Niiden jatkamisessa näkyy merkittäviä muutoksia. Yhteisö on nyt tullut tietoiseksi siitä, että nämä hankkeet ovat heidän. He ovat olleet mukana määrittelemässä kylän ongelmia ja suunnittelemassa keinoja niiden ratkaisemiseksi, käyttämällä ensin paikallisia voimavaroja ennen teknisen ja johtamistaidollisen avun hakemista lahjoittajilta tai valtion viranomaisilta.

Elina Puhto:

SUAHILIN PERUSTEITA osa II

Suahilin kielen **persoonapronominit** ovat

mimi	minä
wewe	sinä
yeye	hän

sisi	me
ninyi	te
wao	he

Persoonapronomineja käytetään, jos halutaan korostaa tekijää. Tavallinen korostamaton tekijä ilmaistaan verbiin liitettävällä subjektiprefiksillä. Idea on sama kuin suomen kielessä. Me käytämme verbin loppuun liitettävää päätettä, joka osoittaa kuka tekee (tule-n, tule-t, tule-e, tule-mme, tule-tte, tule-vat). Suahilissa persoonatunnukset laitetaan verbin ja aikamuototunnuksen eteen.

Tekijää ilmaisevat persoonatunnukset eli **subjektiprefiksit** ovat:

yksikön

1. persoona	(mimi)	ni-
2. ”	(wewe)	u-
3. ”	(yeye)	a-

monikon

1. persoona	(sisi)	tu-
2. ”	(ninyi)	m-
3. ”	(wao)	wa-

Esimerkki: ni-na-fanya
u-na-fanya
a-na-fanya

tu-na-fanya
m-na-fanya
wa-na-fanya

Esimerkissä -na- on preesensin tunnus ja 'fanya' on suomeksi 'tehdä'. Oikeasti kaikki tavut kirjoitetaan yhteen (nina-fanya, unafanya jne). Tässä ne ovat selvyyden vuoksi erillään. Ni-na-fanya on siis 'minä-nyt-tehdä' eli '(minä) teen'.

Verbin **kieltomuoto** (en tee, jne) ilmaistaan kielteisillä subjektiprefiksillä. Ne ovat seuraavat:

	myönteinen	kielteinen
yksikön		
1. pers.	ni-	si-
2. ”	u-	hu-
3. ”	a-	ha-
monikon		
1. pers.	tu-	hatu-
2. ”	m-	ham-
3. ”	wa-	hawa-

Tästä päästään siihen, miten tervehdykset **'Hujambo? – Sijambo'** ovat syntyneet.

'Hujambo' ei ole verbi, vaikka sillä on samat kielteiset subjektiprefiksit kuin varsinaisilla verbeillä kieltomuodoissa, mutta ilman aikamuodon tunnusta. Ilmaisun kantasana on 'jambo', joka suomeksi tarkoittaa 'asia'. Jambo-sanaa ei huolellisessa kielessä käytetä yksinään tervehdyksenä. Käypä ilmaisu 'Hujambo?' on lyhentynyt sanoista 'huna jambo?', 'eikö sinulla ole asioita?'. Vastaus on 'sina jambo', 'minulla ei ole asioita' > 'sijambo'. Eli saadaan sarja, jossa ilmaisu 'minulla ei ole asioita, sinulla ei ole asioita, hänellä ei ole asioita' jne on lyhentynyt tervehdykseksi, jota hyvin yleisesti käytetään ja joka suomennetaan 'mitä sinulle kuuluu, kuinka voit' jne.

sina jambo
huna jambo
hana jambo

sijambo
hujambo
hajambo

hatuna jambo
hamna jambo
hawana jambo

hatujambo
hamjambo
hawajambo

Tällä tavalla Maggid Mjengwa selitti
hujambo-tervehdyksen synnyn
Viittakiven työvalmennusleirillä
keväällä 1996.

Tervehdyksen jälkeen siirrytään
kysymään uutisia, 'habari?'

Viides keskustelu

Hans na Musa:
Bibi:
Hans na Musa:
Bibi:
Hans na Musa:
Bibi:
Hans na Musa:

Hujambo bibi?
Sijambo mabwana. Habari gani?
Nzuri tu. Habari za kazi?
Nzuri. Habari za safari?
Salama.
Karibuni!
Asante bibi.

habari za kazi
habari za safari
karibuni
mabwana
safari
salama

mitä töihin kuuluu?
miten matka meni?
tervetuloa (monikko: teille)
herrat
matka
rauhallisesti

Kuudes keskustelu

Bibi:
Hans na Musa:
Bibi:
Hans na Musa:
Bibi:
Hans na Musa:
Bibi:

Hamjambo, mabwana?
Hatujambo, bibi. Habari za mchana?
Nzuri kidogo.
Kwa nini, bibi?
Kazi nyingi.
Pole!
Asanteni!

habari za mchana
kidogo
kwa nini?
kazi
mchana
nyingi
pole

hyvää päivää (mitä uutta näin päivällä)
vähän
miksi?
työ
päivä, valoisa aika
paljon, monta (sanan juuri -ingi)
osanoton ja valittelun ilmaisu: sepä ikävää,
ikävä kuulla, voi voi, paha juttu

Seitsemäs keskustelu

Mwanafunzi:
Mwalimu:

Shikamoo mwalimu.
Marahaba. Hujambo?

Mwanafunzi:
Mwalimu:
Mwanafunzi:

Sijambo mwalimu.
Ukae!
Asante mwalimu.

mwanafunzi
ukae

oppilas
istu (kohtelias kehotus)

Kahdeksas keskustelu

Hans:
Anna:
Hans:
Anna:
Hans:

Shikamoo, dada.
Marahaba. Habari za masomo?
Nzuri.
Karibu ukae!
Asante.

dada
habari za masomo
karibu
(karibuni)

(vanhempi) sisar, puhuttelusana nuorelle naiselle
kuinka opinnot sujuvat
ole hyvä
olkaa hyvä)

Yhdeksäs keskustelu

Juma:
Asha:
Juma:
Asha:

Shikamoo mama.
Marahaba. Habari za shule?
Nzuri. Ndugu zangu hawajambo?
Hawajambo.

habari za shule
shule
hawajambo?
hawajambo!
ndugu

zangu

kuinka koulu sujuu, mitä kouluun kuuluu
koulu
kuinka he voivat
he voivat hyvin
toveri, kaveri, sisarukset
(yksikkö- ja monikkomuodot samanlaiset)
minun (sanan juuri -angu)

Kymmenes keskustelu

Mtoto:	Hodi!
Baba:	Karibu!
Mtoto:	Hodi tena!
Baba:	Karibu! Karibu ndani!
Mtoto:	Asante baba. Shikamoo.
Baba:	Marahaba mwanangu. Karibu!
Mtoto:	Asante baba. Habari za hapa nyumbani?
Baba:	Nzuri tu. Mama yako hajambo?
Mtoto:	Hajambo, asante.
Baba:	Karibu kiti!
Mtoto:	Asante baba, lakini sikai. Kwa heri!
Baba:	Kwa heri. Karibu tena.

hodi	onko ketään kotona, saako tulla sisään
karibu ndani	tule sisään ole hyvä
ndani	sisään
habari za hapa nyumbani?	mitä tänne kotiin kuuluu?
nyumba	koti
hajambo?	voiko hän hyvin
hajambo!	hän voi hyvin
karibu kiti	ole hyvä ja istu
kiti	tuoli
lakini	mutta
kwa heri	hyvästi
si-	minä en (kielteinen persoonatunnus)
sikai	minä en istu
tena	taas
yako	sinun (sanan juuri -ako)

TANSANIAAN LÄHTIJÄT HUOMIO!

Swahilinkieltä voi tänä keväänä heittäytyä opiskelemaan Äetsän kansalaisopiston viikonloppukursseilla. Opisto aikoo jatkossakin tarjota Tansaniaan lähteville järjestöjen edustajille, harjoittelijoille ja turisteille swahilinkielen rautaisen alkeispaketin. Tänä keväänä opetus jatkuu neljänä viikonloppuna, joista yksi toteutetaan etäopiskeluna, opettajina **Elina Puhto** Helsingistä ja **Simon Kitururu** Morogorosta.

Seuraavat kurssiajankohdat ovat **8.–9.2., 8.–9.3., 5.–6.4. ja 19.–20.4.** Helmikuun tapaamisessa päätetään kumpi huhtikuun kurssiviikonloppu korvataan opetuskirjeellä. Mukaan ehtii vielä! Majoituskkin järjestyy.

Lisätietoja antaa **Elina Puhto**, puh. 09- 579 454. **Karibuni!**

KOLONISAA TIOSTA

UJAMAA-IDEOLOGIAAN

Toinen osa Marko Ulvilan tutkimusraportista "Learning with the villagers. An Account of a Participatory Research in the Uluguru Mountains, Tanzania" (Tampereen yliopiston Sosiologian ja sosiaalipsykologian tutkimuksia Sarja A. nro 26, 1995).

Uluguru-vuorten historiaa voidaan kuvata kylien kollektiivisen menneisyyden keskisimmillä tapahtumilla. Yleisiä vedenjakajia kylien historiassa ovat kolonialistien tunkeutuminen, nälänhädät, brittiläiset maaperän suojeluprojektit sekä kylien muodostaminen Ujamaa-ideologian mukaisesti.

Siirtomaavallan perustaminen

Kaikissa kylissä esitellään varhainen säilynyt historia kolonialistien tunkeutumisen ja paikallisia henkilöitä koskevien tapahtumien yhdistelmänä. Ensimmäisinä ulkopuolisina mainitaan saksalaiset ja portugalilaiset. Heidän jälkeensä tulivat lähetyssaarnaajat, jotka rakensivat kouluja ja kirkkoja.

Saksa sai hallintaansa Saksalaisen Itä-Afrikan eli Tanganjikan vuonna 1884. Samana vuonna ensimmäiset hallituksen virkamiehet kävivät

Uluguru-vuorilla. Vuonna 1886 saksalais sotilaat taistelivat Mbungakansaa vastaan Ulugurun eteläosassa ja perustivat Kisakiin hallituksen viraston, *boman*. Alueen päällikkö, district commissioner, kiersi alueella ja nimitti useita suvun päämiehiä sanansaattajiksi, *jumbe*. Heitä olivat m.m. Bambalewe, Kingalu, Kizewe ja Hega. Jumbe keräsi hallitukselle verot, mikä synnytti vastustusta. Esimerkiksi Kasangassa väki hyökkäsi jumbe Kizewen kimppuun tämän tullessa keräämään veroja. Kun hallituksen virkamies, herra Heneck, kuuli vastustuksesta, hän lähti sotilaiden kanssa Kasangaan lopettamaan epäjärjestyksen ja aiheutti näin kapinan, jossa "ihmiset kuolivat kuin rotat".

Paikallisesti osoitettuja jumbeja enemmän Saksan siirtomaahallitus luotti ulkopuolisiin päämiehiin, *akidoihin*. Aikaisemmin tätä käytäntöä olivat soveltaneet arabit valvoakseen rannikkokaupunkeja. Akidat olivat pääasiassa suahililaisia, mikä tuki ja edisti kääntymistä islaminuskoon. Suurin osa vuoreneduskukuloilla ja niitä ympäröivillä tasangoilla asuvista ihmisistä kääntyi islaminuskoon.

Muutamat saksalaiset uudisasukkaat perustivat maatiloja vuoreneduskukuloille ja Uluguru-vuoria

ympäröiville tasangoille. Eräs heistä oli kaivoksen omistaja, joka rakensi residenssin Morogoron kaupungin lähellä sijaitsevalle kukkulalle. Toinen perusti Morning side -lepopaikan vuorille kaupungin yläpuolelle.

Saksalaisten siirtomaapolitiikasta suurimman vaikutuksen Uluguru-vuorille aiheutti metsänsuojelu. Saksalaiset olivat petettyinä korkeiden ja arvoikkaiden metsien vähäisyyteen siirtomaa-alueellaan ja he olivat äärettömän huolissaan paikallisen väestön raivauksista viljelyä varten. Hallitus yritti säännöstellä polttamista, laiduntamista, hakkuuta ja muita haitallisina pidettyjä tapoja lukuisten käskyjen, sääntöjen ja määräysten avulla, joita vahvistettiin rangaistuksen uhalla.

Uluguru-vuorilla Saksan siirtomaa-hallitus vaikutti maankäyttöön perustamalla metsiensuojelualueen vuonna 1909. Siirtomaaviranomaiset rajasivat 277 neliökilometrin alueen, jolla viljelymaan raivaus ja puiden kaataminen kiellettiin. Useimmilla alueilla raja seurasi metsänrajaa, mutta paikoin myös viljelysmaa sisältyi alueeseen ja maanviljelijöille annettiin häätö ja korvaus. Tämän seurauksena suojelemattoman maan käyttö lisääntyi, mikä johti maaperän köyhtymiseen.

Saksalaisten siirtomaa-alueen rakentaminen lisäsi liikennettä ja kauppaa myös Uluguru-vuorten lähellä. Vuonna 1907 rautatie ulottui Dar es Salaamista Morogoron kaupunkiin, ja Morogoro korvasi Kisakin alueen suurimpana hallinnollisena keskuksena.

Toisen Uluguru-vuorille tunkeutuneen ulkopuolisten ryhmän muodostivat lähetyssaarnaajat. Ensimmäisen katolisen lähetyssaseman avasi Pyhän Hengen Lähetysseura vuonna 1884 Tununguossa. Suuria asemia, joissa oli sekä kirkko että koulu, perustettiin Mgetaan, Matomboon ja Kiguru-nyembeen, ja pienempiä muualle vuorille. Hombozassa ensimmäinen koulu rakennettiin vuonna 1930 ja kirkko vuonna 1957. Mlimanin alue sai sekä kirkkonsa että koulunsa 1920-luvulla.

Ensimmäisessä maailmansodassa Saksa ja Iso-Britannia sotivat toisiaan vastaan myös siirtomaissa. Sota ulottui myös Morogoroon, missä saksalaisten ja brittien joukot taistelivat keskenään.

Sodan jälkeen brittiläiset vaativat Tanganjikaa hallintaansa, ja Kansojen Yhteisön suostumuksella he alkoivat johtaa aluetta. Vuoteen 1926 asti he jatkoivat saksalaishallinnon linjoilla

>>

käyttäen suahili-miehistä värvättyjä päämiehiä, akidoita. Vuonna 1926 Tanganjikan kuvernööri Donald Cameron julisti uuden politiikan, joka tunnettiin nimellä Indirect Rule, epä-suora hallinto, ja ”jossa ensikäden vastuu paikallisen hallinnon laajentamisesta annettiin perinteisille institutioille”. Brittiläinen siirtomaahallitus uskoi luovansa tehokkaan järjestelmän rakentamalla hallinnon perinteeseen nojautuen. Järjestelmää haittasivat kuitenkin useat esteet, kuten heimojen ja sukukuntien rajojen epäselvä luonne, siirtomaahallintoon suopeasti suhtautuvien henkilöiden suosiminen, mikä mursi vallitsevan sisäisen kontrollijärjestelmän, samoin kuin länsimaisten teknisten asiantuntijoiden käyttäminen, sillä näillä oli hyvin vähän tietoa paikallisista normeista ja tavoista tai ymmärtämystä niitä kohtaan.

Uluguru-vuorilla perustettiin kaksi epäsuoran hallinnon päällikköaluetta. Brittiläiset nimittivät Pohjois-Ulugurun päälliköksi Kingon, Kisabengon jälkeläisen, ja Etelä-Ulugurun päälliköksi Kingalun. Mbago ja Hega nimettiin alipäälliköiksi. Perinteiset sateentekijät Kingalu, Mbago ja Hega eivät miellyttäneet siirtomaahallitusta ja lopulta vuonna 1936 molemmat päällikköalueet yhdistettiin yhdeksi sulttaanikunnaksi, ja Kingo nimettiin koko Ulugurun sulttaaniksi. Kingo kuoli vuonna 1942 ja uudeksi sulttaa-niksi nimettiin Mkuynista kotoisin oleva johtaja Sabu bin Sabu. Hän kuoli vuonna 1949, jonka jälkeen päällikkönä toimi Kunambi britti-hallinnon päättymiseen saakka.

Sulttania avustivat apulaissulttaani ja paikallisviraston (Native Office) sihteeri. Lisäksi toimi kunnallis-neuvosto, jonka tehtävänä oli hyväksyä vuotuinen budjetti. Lugurun sulttaani-

kunta oli jaettu seitsemään alaosastoon, joita jokaista johti *Mtawala*, alipäällikkö. Alipäällikkökuntia olivat Bwakira Juu, Kingolwira, Matombo, Mgeta, Mkuyuni, Mlali ja Ngerengere. Mtawalan alaisuudessa toimi useita *Mdewaa*, paikallista päämiestä. Britti-hallinnon loppupuolella perustettiin neuvostoja ja myös alipäällikkökuntiin ja jokaiseen kylään. Alkuasukasoikeudet käsittelivät afrikkalaisten asioita käyttäen perinteisiä lakeja ja tapoja.

Morogoron kaupungissa oli oma hallinto ja siellä toimi myös brittiläisen keskushallinnon aluetoimisto, jota johti aluepäällikkö, District Commissioner. Kaupungin afrikkalaista hallintopäällikköä kutsuttiin nimellä *Liwali*, Sansibarin sulttaanin käyttämän järjestelmän mukaisesti. Hänen velvollisuuksiinsa kuului kerätä talovero, jakaa maapalstoja, osallistua neuvoston kokouksiin ja toimia oikeuden puheenjohtajana. Vuodesta 1949 brittihallinnon päättymiseen saakka Liwalina toimi Dosi Sharif Salim. Tärkein hallintoyksikkö oli aluetoimisto, jossa työskenteli sekä eurooppalaisia että afrikkalaisia byrokraatteja. Suurin osa poliittisista aloitteista tuli aluepäälliköiltä, ja kaikki Liwalin ja sulttaanin päätökset oli alistettava siirtomaavirkamiehen hyväksyttäväksi.

Nälänhätää ja sairautta

1920-luvun alusta 1940-luvun puoleen-väliin asti tautien, kuivuuskausien, heinäsiirkköjen ja nälänhätien sarja aiheutti huolia Ulugurun kylissä. Paikallisesti esiintyi myös isorokko- ja frambesia-epidemioita ja ruokapulaa. Vuoden 1945 paikkeilla esiintyi laajoja heinäsiirkkaparvien hyökkäyksiä, jotka yhdessä kuivuuden kanssa aiheuttivat vakavaa nälänhätää monissa kylissä.

On hämmästyttävää, että monista Uluguru-vuorista kirjoittaneista tutkijoista ainoastaan Paul H. Temple on ylipyätänsä maininnut nämä vaikeudet. Vuosien 1945 ja 1955 välisestä ajasta puheen ollen hän mainitsee, että ”maanviljelyn tila vuorilla oli niin vakava, että väestö ei enää tullut omillaan toimeen; nälänhätää oli todella koettu sekä pohjoisilla että läntisillä rinteillä”.

Ulugurun maankäyttösuunnitelma

Brittiläiseltä kaudelta muistetaan taistelu nimeltään Uluguru Land Usage Scheme (ULUS), vuorten maankäyttösuunnitelma. Misongenissa vuorten pohjoispuolella todettiin, että ”terassirakentamisen vastustaminen johti sotaan”, kun taas Mlimanin seudun vanhimmat sanoivat, että englantilaiset käynnistivät vedensuojeluprojektin. Tämä laaja veden ja maan suojeluohjelma oli todennäköisesti merkittävin toimenpide, jolla brittien siirtomaahallitus vaikutti Uluguru-vuorilla asuvien ihmisten elämään.

ULUS käynnistettiin 50.000 punnan budjetilla vuonna 1947 tarkoituksena estää maan eroosiota, parantaa viljelysatoa, parantaa joen virtaamista kuivana kautena ja estää tulvia sadekautena sekä rohkaista viljelyä. ULUS-projektin aloittaminen perustui raporteihin, joissa aliarvioitiin Luguru-kansan tietoa maastaan ja yliarvioitiin maaperän eroosiovaaraa. Raportissa suositeltiin useita eri toimenpiteitä, mutta aluehallinto päätti kuitenkin keskittyä terassien rakentamiseen rinteille, ja muutti siten raportin alkuperäistä ajatusta. Lisäksi ensimmäiset hallinto- ja kenttätöihin nimetyt johtavat virkamiehet olivat epäpäteviä ja heidän asenteensa estivät yhteistyön niin paikallisen väestön kuin vaikutus-

valtaisen Pyhän Hengen Lähetyssseuran kanssa.

ULUS aloitettiin sysäämällä paikallisvirastolle suuren joukon viljelyä, kulutusta ja puiden istutusta koskevia sääntöjä. Kenttätöiden johtajat olivat asettuneet kolmeen eri kylään, Matomboon, Tangeniin ja Mgetaan, ja heillä jokaisella oli erilainen käsitys. Matombossa ja Tangenissa terrassirakentaminen oli pääasiallinen toimintamuoto, kun taas Mgetassa korostettiin eniten kasvien viljelyä. Kyläläiset vastustivat puiden istutusta ja terassointia istuttamalla puut niin, etteivät ne juurtuneet, valitsemalla terrassoimiseen pahin mahdollinen maa-alue sekä polttamalla kenttätötekijöiden talot Tangenissa. Puun istutusta vastustettiin koska ihmiset uskoivat, että hallitus aikoi ottaa maa-alueen haltuunsa, ja terrassointia, koska ihmiset pitivät sitä hyödyttömänä. Vuoden 1953 alussa alueella oli ”muutama hedelmätön terassi, tuhansia kuolleita taimia, taimistoja täynnä kahvintaimia, joita kukaan ei näyttänyt haluavan, yhden kenttäjohtajan ja kahden neuvojan palaneet talot, sekä yleinen vihamielisyys suunnitelmaa kohtaan”.

Vuoden 1953 alkupuolella Tangenin ja Mgetan hallintojohtaja ja kenttäjohtajat vaihdettiin ja ULUS sai uutta vauhtia. Nyt aloitettiin tuorein ottein, pääasiallisena keinona perinteisten johtajien kouluttaminen. Tämä johti terrassoidun maa-alan suureen kasvuun (8.000 km terasseja helmikuuhun 1955 mennessä), samoin puunistutusten lisäämiseen. Samoihin aikoihin asetettiin keskuksellisuuden vaatimuksesta vuosittainen kiintiö terassien rakentamiseen, mutta tätä noudatettiin pääasiassa vuorten itäpuolella. Kiintiöjärjestelmä teki lahjonnasta houkuttelevan tavan täyttää

tehtävä, ja laajasti tunnetut lahus-
tapaukset pahensivat suhtautumista
ULUS-ohjelmaan.

Pakollista terassointia ja puunistutusta
vastustettiin laajalti etenkin Ulugurun
itäosissa. Siellä protesti kanavoitiin
perinteisten asioiden kautta uuden
päällikön Kingalun sekä TANU:n uuden
kansallismielisen politiikan ympärillä .
Kesäkuusta 1955 Mkyu-yunin ja
Matombon asukkaat alkoivat tulla
paikallisiin ULUS-kokouksiin
tuhansittain, vihaisina ja varustettuina
machetein, viidakkoveitsin. Hallituksen
morogorolaiset huippuvirkamiehet
suostuivat tapaamaan kansan
”barazassa” Mkuyunissa kesäkuun 13.
päivänä. Sinne tulivat myös aluepää-
likkö, sulttaani ja muuta hallituksen
henkilökuntaa, samoin poliisiin
mellakkajoukot. Kokous johti joukko-
protestiin, ja ihmiset lauloivat virka-
miehet suohon ja hyökkäsivät sulttanin
kimppuun. Poliisi ampui yhden kova-
äänisesti vastustavan kyläläisen, mikä
rauhotti väkijoukon mutta samalla
lopetti koko ULUS-hankkeen.
Seurauksena oli, että ULUS-hankkeesta
luovuttiin ja neljä mielenosoittajaa
tuomittiin vuoden vankeuteen. Ihmisille
määrättiin erityisvero kattamaan
poliisijoukon kustannukset, ja sen
maksoi 10.000 henkilöä.

Tangenin kenttäjohtajana vuodesta 1953
alkuvuoteen 1955 toimineen James L.
Brainin mukaan pääsyynä ULUS-
hankkeen epäonnistumiseen oli, että
”ihmiset pakotettiin tekemään jotakin,
johon he joko eivät uskoneet tai jota he
eivät täysin ymmärtäneet”. Toiset
tutkijat (Young, Fosbrooke) korostavat,
että ULUS uhkasi lugurujen perinteistä
kulttuurijärjestelmää, erityisesti
maanomistusta; että hallinto oli
puutteellista, ja että terassien
rakentaminen ei ollut järkevä tekninen

ratkaisu. Lisäksi he totesivat Kingalun
serkun poliittisen kunnianhimon olleen
tärkeä syy vastalauseisiin ja mellakoi-
hin. Oli syy mikä hyvänsä, tulos oli, että
terassoimisesta tuli tiukka tabu
Uluguru-vuorten itäosissa.

Operaatio Vijiji – kyläprojekti

Itsenäistyminen ei ole mikään
huomionarvoinen tapahtuma kylien
historiassa. Parhaiten kylissä muistetaan
itsenäisen hallituksen olemassaolo
operaatio vijiji:sta, kyläprojektista joka
merkitsi ihmisten pakollista uudelleen-
asuttamista uusiin Ujamaa-kyliin.

Kyläistäminen vuonna 1974 koski vain
joitakin kyliä vuoristossa. Sopivia
kokonaisuuksia kutsuttiin Ujamaa-
kyliksi, ja puoluerakenteet perustettiin.
Tällöin perinteinen valta menetti jälleen
suuren osan voimastaan, koska maasta
tuli valtion omaisuutta ja sen jakami-
sesta talouksien päämiehille päätti kylä-
neuvosto. Tämä myös heikensi naisten
asemaa, elleivät he olleet perheen
päämiehiä.

Bigwassa ja Misongenissa vijiji-projekti
oli suurten riitojen syynä. Alueen
viranomaiset määräisivät Bigwan
kyläläiset muuttamaan naapurikylään
Misongeniin. Viran-omaiset halusivat
nimittäin käyttää maa-alueen
kansanopiston laajen-nukseen ja
Morogoron kaupungin asukkaiden
sijoittamiseen. Kyläläiset eivät haluneet
luopua muokkaamastaan
hedelmällisestä maasta muuttaakseen
hedelmättömään Misongeniin. Muuta-
man vuoden taistelun jälkeen, ja otettu-
aan yhteyttä pääministeriin, kyläläiset
saivat asiaansa suosiollisen ratkaisun
ja saattoivat jäädä Bigwan kylään ja
saada maa-alue rekisteröityä. ◊

Viittakiven tuki ry

Viittakiven tuki ry on Viittakiven kansainvälisen kansanopiston ystävien ja entisten oppilaiden yhdistys. Se järjestää jäsenilleen yhteistoimintaa ja tukee opistoa ja sen oppilaita.

Viittakiven opistoa ideoitii sodan jälkeen kveekareiden työleirillä Lapissa. Näiden ja muiden sodan jälkeen pidettyjen leirien perinteestä syntyi ajatus talkooleireistä Tansaniassa.

Viittakiven tuki ry aloitti kyläterveysasemien rakentamisohjelman Tansaniassa vuonna 1991 Ruahan kylässä Morogoron läänissä. Terveysasema rakennettiin yhteistyössä kyläläisten ja paikallisen roomalaiskatolisen seurakunnan kanssa. Se aloitti toiminnan vuonna 1996.

Seuraava yhteistyökohde, Mongwen kylän terveysasema, aloitettiin vuonna 1992 ja otettiin käyttöön 1995. Kambalan kylän terveysaseman rakentaminen alkoi 1994 ja Mifulun 1995. Nämä molemmat rakennettiin valmiiksi vuonna 1996. Kesällä 1997 aloitetaan viidennen terveysaseman rakentaminen Msolokelon kylään.

Viittakiven tuki ry on käyttänyt näihin hankkeisiin omien varojensa lisäksi ulkoministeriön kehitysyhteistyöosaston kansalaisjärjestöille myöntämiä avustuksia.

Rakentamishankkeiden edellytyksenä on tansanialainen kylä, joka sitoutuu panostamaan siihen. Hankkeilla on aina paikallisten viranomaisten tuki.

Hankkeet ovat aina alkaneet noin kolmen viikon pituisella työleirillä, johon kyläläisten lisäksi on osallistunut 5-10 suomalaisen vapaaehtoisen ryhmä. Kylä tekee rakennuksen valmiiksi talkooleirin jälkeen omin avuin. Työ tehdään pääosin talkootyönä. Kylä vastaa itse rakentamishankkeesta, ja Viittakiven tuki ry Suomesta rakentamiseen saatujen varojen käytöstä. Nämä varat käytetään rakennusmateriaalien hankkimiseen ja vähäisessä määrin paikallisten ammattimiesten palkkoihin. Talkooleirille osallistuvat suomalaiset maksavat itse omat matkakulunsa.

Terveysasemien rakentamisen tarkoituksena on tukea kyläläisiä heidän omaehtoisessa toiminnassaan kylänsä elinolosuhteiden parantamiseksi, tukea Tansanian perusterveydenhoitoa sekä antaa vapaaehtoisille ulkomaalaisille talkooleiriläisille mahdollisuus osallistua ruohonjuuritason kehitysyhteistyöhankkeisiin ja sen kautta tutustua tansanialaisen kylän elämään. Kylään ei tutustua turistina vaan ihmisenä, joka työskentelee arkipäivän askareissa kyläläisten rinnalla. Kyläläisillä on samoin mahdollisuus tutustua eurooppalaiseen ihmisiin, jotka tekevät samaa työtä kuin hekin.

Elina Puhto

ENSIMMÄINEN LAUKKUKURSSI HOMBOZAN KYLÄSSÄ

Sinikka Malkamäki ja Heli Niskanen olivat viime marraskuussa katsastamassa Työväen Sivistysliiton Vammalan seudun opintojärjestön laukkuhankkeita Mgololen luostarissa, Mbezin koulussa ja Lumwezassa Hombozan kylässä. Seuraavassa Sinikan muisteluja matkalta sekä sanoin että kuvin.

Mgololella osataan jo valmistaa laadukkaita laukkuja, opettaa uusia oppilaita, ja markkinointikin on kunnossa. Mgololen tytöt hallitsevat myös kirjanpidon alkeet, niin että sekin puoli on suht.koht. järjestyksessä. Mbezissä sen sijaan eivät vielä kaikki asiat ole ihan kohdallaan. Toivottavasti ensi vuonna sieltäkin on jo parempia uutisia kerrottavana, sillä siellä on kyllä kovasti halukkaita nuoria opiskelijoita.

Tällä matkalla keskityimme enemmän Hombozan ryhmän tukemiseen.

Ryhmän jäsenet asuvat Lumwezassa, joka on noin 45-60 minuutin kävely-matkan päässä Hombozan klinikalta. Ryhmään kuuluu kahdeksantoista ihmistä, seitsemän naista ja yksitoista miestä. Lapsia heillä on yhteensä 58, joten paljon on suita ruokittavana.

Ryhmällä on useita hankkeita, mikä johtuu heidän syrjäisestä asuinpaikastaan. Osan vuodesta he kasvattavat maissia, perunaa, vihanneksia ja puun- taimia. Osan vuodesta he valmistavat laukkuja. Heillä on myös runsaan vuoden ollut kalalammikko, josta he saavat tarpeellista vaihtelua ruoka-pöytään. Vuosina 1993-94 he rakensivat verstaarakennuksen, itse valmistamista tiilistä. He olivat ensimmäisiä, jotka valmistivat poltettuja tiiliä kylässä. Seuraavana heillä on suunnitelmassa pienen kioskin rakentaminen. Ryhmän vetäjä on Ronjeni Kipira, joka osallistui ensimmäisen kerran Mgololen laukkukurssille syksyllä 1990, ainoana miespuolisena osallistujana.

Mama Joni, kahdeksan lapsen äiti, osallistui sisukkaasti kurssille ja kaikkiin kotitaloustöihin, ja laittoi meillekin ruokaa.

Paneelit pystyyn

Edellisellä matkallamme meillä oli kurssi vain Mgololen luostarissa, jonne olimme kutsuneet opiskelijoita Mbezin ja Hombozan kylistä. Hombozalaiset toivoivat silloin omaa kurssia myös heille. Lupasimme että seuraava kurssi järjestetään heidän kylässään. Hombozalaiset ottivat asian tosissaan. He aloittivat valmistelut välittömästi. Rakennettiin pesupaikka ja kunnostettiin verstaserakennuksesta yksi huone meitä varten. Ronjeni Kipira halusi pitää meidät ajan tasalla. Hän kertoi kirjeissään ryhmän suunnitelmista ja valmisteluista. Hän ehdotti, että asuisimme heidän luonaan tulevan kurssin aikana. Toinen vaihtoehto olisi ollut asua Febronian luona Iskulinnassa. Ronjeli perusteli asiaa sillä, että jos me kuljemme päivittäin tuon pitkän matkan niin voimamme loppuvat kesken kurssin. Totesimme myöhemmin että hän saattoi olla oikeassa...

*

Marraskuun toisena päivänä, aamulla kello viisi, luostarin vanhan Land Rover- auton nokka kääntyi kohti Uluguru-vuoria. Auto oli lastattu täyteen monenlaisia tarvikkeita. Mukana olivat myös Ronjeni Kipira sekä ryhmän sihteeri Lughens Kaulawa, jotka olivat tulleet edellisenä päivänä meitä vastaanottamaan. Vuoren juurella meitä odotti iso joukko kantajia, jotka ripeästi purkivat lastin ja lähtivät taakkoineen kiipeämään ylös vuorille.

Raskaan ja hikisen nousun jälkeen saavuimme vihdoinkin määränpäähän. Ruokailun ja lepotaun jälkeen ensimmäinen tehtävä oli aurinkopaneelien asennus. Työ tehtiin Heli Niskasen johdolla. Hän suoritus tehtävästään erinomaisesti, joten häntä voin suositella muillekin. Asennus-

työssä oli mukana kolme ryhmän poikaa ja apuna olivat myös naapurin puuseppäpojat, jotka tekevät muutenkin yhteistyötä Ronjenin ryhmän kanssa.

Laukkukurssi ”maan sydämessä”

Seuraavana aamuna kello 7.30 aloitettiin laukkurssi. Siihen oli ilmoittautunut yksitoista ihmistä, viisi naista ja kuusi miestä. Ronjeni Kipira oli opettajana, Heli ja minä olimme ohjaajina ja avustajina. Ryhmän muut jäsenet olivat muissa tehtävissä, sillä kaikki eivät mahtuneet kurssille. He huolehtivat lapsista, pesivät vaatteita ja tekivät kaikenlaisia muita hommia. Kurssilla oli käytettävissä vain viisi poljettavaa ompelukonetta, joten jouduttiin odottelamaan, että jokainen pääsi vuorolleen koneelle. Innostus oli valtava ja kaikki halusivat oppia.

Tämä oli kahdeksas kerta kun olen ollut käynnistämässä laukkutyökurssia Tansaniassa. Jokaisella kerralla ihmiset ovat olleet hyvin innostuneita ja opinhaluisia, mutta sellaista innostusta, mitä me Hombozassa koimme, en aikanaan minä ole aikaisemmin kokenut.

Kolmella naisella oli kurssilla mukana pieni lapsi, joka nukkui ”kangaan” kiedottuna äidin selässä. Välillä äiti kiepautti lapsen etupuolelle imettäkseen häntä. Ja työ jatkui...

*

Ronjeni oli erinomainen opettaja. Öisin hän mietti seuraavan päivän töitä ja teki valmisteluja. Hän osasi tarpeen tullen olla myös tiukka. Toisinaan ihmiset, vilkkaita ja puheliaita kun ovat, innostuivat keskustelemaan äänekkäästikin, mutta Ronjeni sai nopeasti porukan hiljenemään, jos hänellä tai meillä oli jotakin tärkeää sanottavaa. >>

Ensimmäisenä aamuna, kun tulimme luokkaan, taululle oli kirjoitettu kurssipäivien aikataulu ruokailuineen ja muine taukoineen. Ylimpänä taululla luki isoilla kirjaimilla, alleviivattuna: ”KAA KIMIA”, joka on suoraan käännettynä ”istu hiljaa”.

Siellä me olimme ”maan sydämessä”, onnellisen tietämättöminä muusta maailmasta. Ainoa uutinen, jonka satuimme kuulemaan radiosta sen jälkeen kuin pojat saivat uudet paristot radioonsa, oli Bill Clintonin uudelleen valinta Yhdysvaltain presidentiksi. Siinä kaikki.

”Kuin piispat pappilassa”

Meidän oleskelumme kylässä yritettiin järjestää mahdollisimman mukavaksi. Naiset laittoivat ruokaa ja kantoivat ja lämmittivät pesuveden. Aamiaiseksi meille tarjottiin teetä ja ihanan makuisia

keitettyjä perunoita. Samat naiset saapuivat joka aamu kurssille kello 7.30 ja toisinaan aikisemminkin. Tuoreita hedelmiä meille toi säännöllisesti joka aamu eräs ryhmän jäsen, joka ei ollut mukana kurssilla. Myös muut naapurit, jotka eivät varsinaisesti kuuluneet ryhmään, toivat meille kaikenlaisia lahjoja: papuja, perunoita, kananmunia ja banaaneja. Kaikki tekivät parhaansa että olisimme viihtyneet, ja hyvin he siinä onnistuivatkin.

Kansanedustaja kurssin päättäjäisiin

Ryhmä halusi järjestää kurssin lopuksi päätösjuhlan. He kutsuivat Hombozasta kotoisin olevan kansanedustajan H. Pawan puolisoineen juhlaan. He valmistautuivat huolella juhlan järjestelyihin ja ohjelmanumeroihin. Pari kertaa he lähettivät meidät pois voidakseen rauhassa harjoitella ohjelmanumeroitaan. Parin illan harjoittelun tuloksena he esittivät juhlassa upean, noin

Luokassa oli ahdasta, mutta sopu tilaa antaa

Lumwezan ryhmän jäseniä päättäjäisjuhlassa

40 minuuttia kestävän ohjelmanumeron. Kahtena viimeisenä juhlaa edeltävänä iltana osa ryhmän jäsenistä jäi verstaalle yöksi, sillä he halusivat saada kaiken valmiiksi ennen päättäjäisiä.

Lumwezassa ei ollut aikaisemmin järjestetty niin suuria juhlia, joten heillä ei ollut aikaisempaa kokemusta. Varsinkaan naisille, jotka joutuivat kantamaan vastuun tarjoilusta, tehtävä ei ollut helppo. Pelastavana enkelinä oli Bernadetha Alexandar, Mbololen luostarista. Hän suunnitteli yhdessä ryhmän kanssa tarjottavat ruokalajit. Hän toimi myös juhlan päämääränä ja hoiti tehtävänsä moitteettomasti.

Muutamat hombozalaiset epäilivät, että tuskin kansanedustaja lähtee Dodomas-ta saakka vain tullakseen Lumwezaan laukkukurssin päättäjäksi, mutta niin vain tapahtui. Hän saapui rouvansa ja parin seurueeseen kuuluvan miehen kanssa aikataulun mukaisesti vuoren juurelle, jonne ryhmän jäsenet ja muitakin kyläläisiä meni heitä vastaanottamaan. Kansanedustaja Pawa oli hyvin leppoisa ja huumorintajuinen

ihminen. Hän puhui rauhallisesti, selkeästi ja innostavasti. Puheensa välillä hän muutaman kerran heläytti yleisön kanssa kilugurun-kielisen laulun. Kiluguru on hombozalaisen oma heimokieli. – Tuli mieleen, että niinhän ne suomalaisetkin kansanedustajat tekevät, soittelevat hanurilla ja puhelevat hauskoja vakavan asian lomassa.

*

Mutta kaikki loppuu aikanaan ja niin myös meidän matkamme lähenteli loppuaan. Haikein mielin jätimme Hombozan ja sen hyvät, iloiset ihmiset. Ronjeni Kipira ja Lughens Kaulawa tulivat meitä saattamaan Dar es Salaamiin. Vietimme viimeisen päivän yhdessä katsellen merta ja kaupunkia. Mukana meillä oli pari Hombozasta kotoisin olevaa poikaa. Oli siinä Hombozan pojilla ihmettelemistä kun he näkivät laskuveden. He juoksivat kauaksi merelle ja keräsivät simpukoita ja korallikiviä kotiin vietäväksi – ja niin teimme mekin. <>

Hombozan pojat Intian valtameressä

Heli Pimenoff :

Faksiterveiset koordinaattorilta!

Uskokaa tai älkää: Hombozaan pääsee autolla! Tien rakentaminen aloitettiin 19.11. ja siitä kolmen viikon kuluttua läänin terveystyönsuunnittelija Machibyan pick-up parkkeerasi klinikan pihaan. Auto ei ole mikään maastoauto, joten **tietä** myöten sen on täytynyt kulkea. Ponella on sittenkin ollut sanojensa takana? Hän lupasi rakennuttaa kunnallisen tien kukkulalle pari vuotta sitten, mutta siirtyi pian lupauksensa jälkeen Lindin läänin kehittämissuunnittelijaksi ja muutti pois Morogorosta. Vai onko jokin muu voima saanut katepillarit liikkeelle? Kenties Hocedso, uusi ”aktiivinen” paikallinen kansalaisjärjestö? Hombozalaiset, ainakin miehet, lienevät tyytyväisiä. Ja ne valtion virkamiehet, joiden velvollisuus on ollut kiivetä Hombozaan ainakin kerran vuodessa. Ehkä myös huonokuntoisimmat suomalaiset Hombozan-kävijät huokaavat helpotuksesta... Herää kysymys, onko nyt tehty tie turvallinen ja kunnossa pidettävissä, vai huuhtoutuuko se seuraavan sadekauden aikana olemattomiin? Mistäpä kyläläisille kulkuneuvoja? Ja kuvitelkaa yli-kuormitettuja linja-autoja jyrkänteille!

Tien merkitys kyläläisille on mielenkiintoinen kysymys. Klinikkahankkeen aikana on monesti pohdittu, olisiko tie kyläläisille siunaus vai lisäisikö se ongelmia. Tansanialaisten ja suomalaisten mielipiteet ovat poikenneet toisistaan. Tietä ei ole suunniteltu tai rakennettu kehitysyhteistyönä lähinnä siitä syystä, että uhkakuvat olivat suomalaisten näkökulmasta hyötyjä suuremmat, eikä hankkeeseen oltu myöskään tietä budjetoitu. Ilmeistä on, että viljelytuotteiden ja muun myytävän tavarankuljetus

helpottuu, aikaa säästyy ja todennäköisesti motivaatio kaupankäyntiin lisääntyy. Sairaankuljetus helpottuu – jos ja kun saadaan kulkuneuvo ja puhelin. Kaupungin hivit ja **hivit** saapuisivat kylään...

Luulen, että Hombozassa eletään nyt vähän samoissa odotuksen tunnelmissa kuin Juhani Ahon romaanissa Rautatie. Mitä kylässä tapahtuu? Siinäpä kiin-toisa aihe tutkimukseen tai vaikkapa romaaniin...

*

Kitururulla on ollut kiireinen syksy. Morogoroon syksyisin ruuhkautuvien suomalaisten projekti-ihmisten lisäksi myös suomalaiset opiskelijaryhmät ovat häntä työllistäneet.

Odotetut lyhyet sateet eivät jouluun mennessä olleet tulleet, mutta muuten terveiset olivat varsin myönteiset.

Vuosikokous lähestyy

Uhusiano r.y:n vuosikokous pidetään Tampereen kotilousoppilaitoksessa **sunnuntaina 20.3. klo 14.**

Virallinen kokouskutsu liitteineen lähetetään hallituksen tilikokouksen (9.3.) jälkeen, mutta merkittääpä aika kalenteriin jo nyt!

Sarjakuvataiteilija James Gayo

Dar es Salaamissa asuva James Gayo on ehkä Tansanian tunnetuin sarjakuvataiteilija. Hän julkaisee viikottain sarjaa nimeltä ”Huu ni mji”, suosittua Kingo-strippiä sekä toimittaa sarjakuvia ”Majira”-lehdessä. Gayo on vuodesta 1994 lähtien julkaistun humoristisen ”Kingo”-lehden perustaja-omistaja. Gayon sarjakuvia julkaistaan myös New Vision -lehdessä Ugandassa ja Taifa Leo -lehdessä Keniassa.

UHUSIANO r.y:n HALLITUS 1996

Vars.	Heli Pimenoff , puh.joht. Äetsän seud. kehityskaasa-seura ry	PL 220, 00531 Helsinki NMT 040- 541 4139, t. 09-3967 2040
	Leena Seppänen , varapuh.joht. Äetsän seud. kehityskaasa-seura ry	Käsityökatu 2, 38210 Vammala k. 03- 514 3310, t. 03- 5193 669
	Ulla Hepola , sihteeri Tampereen kotitalousoppilaitos	Selininkatu 1 B 5, 33240 Tampere k. 03- 222 1898, t. 03-212 34 02
	Marja-Liisa Männistö , rah.hoit. Karkun Isku ry, NMT 040-516	Hahmajärventie 166, 38490 Haukijärvi 8543, k. 03-371 9203, t. 03- 345 715
	Sointu Perähuhta henkilöjäsen	Kulmakatu 18 as.2, 33500 Tampere k. 03- 253 4864
	Elina Puhto Viittakiven tuki ry	Orapihlajantie 14 B 35, 00320 Helsinki k. 09- 579 454
	Anne Roponen Iisalmen Nuorison Tuki ry	Kivirannantie 32, 74130 Iisalmi t. 017- 14 243, <u>fax</u> 017- 130 98
	Berit Valtonen Vaasan kehityskaasa-seura ry	Eerikinkatu 20 C 56, 20100 Turku k. 02- 233 8894
Vara	Kari Bottas Viittakiven Tuki ry	Viittakiven Opisto, 14700 Hauho t. 03-654 4911, fax 03-654 4930
	Kyösti Kauppinen Iisalmen Nuorison Tuki ry	Kivirannantie 32, 74130 Iisalmi t. 017-14 243, k. 017-745 248
	Erkki Karkkonen Lahden Tansania-seura ry	Riimukatu 2 E 48, 15830 Lahti k. 03-753 1381
	Kaarlo Koskimies Vaasan kehityskaasa-seura ry	Huvilakatu 9, 65200 Vaasa k. 06- 317 2164
	Heli Niskanen TSL/Vammalan seud. opintojärj.	Pajaranta, 38220 Stormi k. 03- 515 5452
	Yrjö Patama Porin kehityskaakauppayhdistys	Siltatie 35, 14680 Alvettula k. 03- 654 5314
	Sisko Peltomaa Äetsän seudun kehityskaasa-seura ry	38280 Illo k. 03- 515 9168
	Terho Tuominen Iisalmen Nuorison Tuki ry	Riihitarhankatu 4 A 20, 15170 Lahti k. 03- 783 0638

UHUJIANO RY

toimitus c/o Valtonen
Eetikkinkatu 20 C 56
20100 TURKU

